

Йосунів А.О.*к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права і кримінології ЛьвДУВС,
доцент***СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО
ВЧИНЯЮТЬСЯ ОКРЕМИМИ МАРГІНАЛЬНИМИ ГРУПАМИ****SPECIALY-CRIMINOLOGICAL PREVENTION OF CRIMES COMMITTED BY CERTAIN
MARGINAL GROUPS**

Abstarct. The article is devoted to issues specially-criminological prevention of crimes committed by certain marginal groups.

It is proven that specially-criminological prevention of crimes committed by marginalized groups – is the conduct of state bodies, public associations and individual citizens of measures aimed at the identification and elimination or neutralization determinants that shape individual mass marginalization of individuals or groups and have as their special purpose the prevention of crimes by preventing the implementation of the marginal properties of individual groups of persons (migrants, drug addicts, the alcohols, the homeless and others like that). The object of prevention of the specially criminological prevention is: the determinants that form individual or mass marginalization; circumstances of marginalization situation and process of marginalization.

Анотація. Стаття присвячена дослідження питань спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинам, що вчиняються окремими маргінальними групами.

Доведено, що спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами – це проведення державними органами, громадськими об'єднаннями й окремими громадянами заходів спрямованих на виявлення та усунення або нейтралізацію детермінантів, які формують особисту чи масову маргінальність окремих осіб або груп населення та мають своєю спеціальною метою запобігання злочинам шляхом недопущення реалізації маргінальних властивостей окремих груп осіб (мігрантів, наркоманів, алкоголів, бездомних тощо). Об'єктом спеціально-кримінологічного запобігання є: детермінанти, що формують індивідуальну чи масову маргіналізацію; обставини маргіналізаційної ситуації та процес маргіналізації.

Key words: *Specially-criminological prevention of crimes, fringe groups, marginal groups, delinquency, marginality.*

Ключові слова: *Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинам, маргінальні групи, маргінали, злочинність, маргінальність.*

Постановка проблеми. Злочинність і боротьба з нею в нашій державі є надзвичайно складними й актуальними проблемами. Нестабільність суспільно-політичної та економічної ситуації, недосконалість механізму державного управління, відсутність реального дієвого громадського контролю за діяльністю органів державної влади, зниження життєвого рівня населення, корупція у всіх без винятку гілках влади, у тому числі й у правоохоронних органах, створили умови для розвитку і утворення злочинності в суспільному житті держави. Стрімке зростання (за багатьма показниками) і збільшення масштабів цього явища, поширення впливу на всі соціальні сфери становлять реальну загрозу національній безпеці, ставлять перед суб'єктами протидії злочинності нові завдання та змушують відшукувати революційні дієві заходи, спрямовані на протидію зазначеному вкрай суспільно небезпечному явищу.

Стан дослідження. У кримінологічній науці проблема маргінальності знайшла своє відображення у роботах В. М. Волосевича, А. Ю. Голодняк, В. М. Дрьоміна, М. В. Краснова, В. В. Лунєєва, Є. Ф. Побегайло, Є. В. Садкова,

Р. Ф. Степаненко, О. М. Черниша, М. О. Черниш, Ю. О. Стрелковської та ін.

Виклад основних положень. Події останніх років, що відбуваються на території нашої держави і безпосередньо пов'язані із суттєвою інтенсифікацією криміногенних загроз, диктують необхідність термінового вжиття комплексу заходів, спрямованих на адаптацію превентивної практики до нових викликів. Останнє зумовлюється дією, перш за все, чинників політичного (як внутрішньополітичного, так і зовнішньо- і геополітичного), економічного, правового характеру і знаходить свій прояв у зростанні соціальної напруженості, активному відтворенні низки нетипових для української криміногенної обстановки в цілому злочинів.

Як зазначив О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, необхідним є негайне реагування й втручання (більш того, прямий вплив) на цю ситуацію органів державної влади, так і суспільства в цілому. Крім того, вирішення проблеми протидії злочинності вимагає поглиблення соціального контролю за вжиттям усіх різноманітних заходів, які провадяться з метою запобігання злочинним

проявам, у межах дотримання при цьому основних прав людини [1, с. 98].

На думку О. М. Джузі, у широкому сенсі спеціально-кримінологічне запобігання злочинам полягає у: 1) цілеспрямованому здійсненні цього виду запобіжної діяльності як функції; 2) зв'язку з елементами системи «по горизонталі» (взаємодія) і «по вертикалі» (підпорядкування); 3) неухильному виконанні команд управляючого механізму системи; 4) виборі лінії поведінки відповідно до стану об'єкта профілактичного впливу [2, с. 63].

У той час, В. В. Голіна, у більш вузькому розумінні спеціально-кримінологічне запобігання злочинам мислиться як синтезована кримінологічна теорія і практика організації протидії злочинності шляхом розробки і використання спеціальних знань і методів кримінології та інших галузей (соціології, економіки, психології, педагогіки, антропології, статистики тощо) [3, с. 21].

Таким чином, спеціально-кримінологічне запобігання злочинам – це не простий і не випадковий набір певних заходів, а комплекс науково обґрунтованих, практично необхідних і реальних заходів, які вживаються саме для недопущення чи невчинення потенційних злочинів на різних етапах їх кримінального формування. Саме тому, як вірно зазначає В. В. Голіна, окреслений запобіжний напрям здійснюється на макро-, мікро- та індивідуальному рівнях. Більш того, спеціально-кримінологічне запобігання злочинам спрямоване не тільки на недопущення конкретних її проявів з боку певних осіб, а й на ті негативні явища і процеси в суспільстві, які створюють, так би мовити, певний рівень і структуру криміногенного потенціалу, що проявляється, зокрема, у тяжкості вчинених злочинів [3, с. 21-22].

Виходячи з вищевикладеного в науці зроблено висновок про те, що завданням спеціально-кримінологічного запобігання злочинності є як запобігання виникненню детермінуючих злочинність проявів негативних явищ і процесів, їх обмеження і усунення, так і оперативне реагування на формування і розвиток злочинної поведінки [4, с. 400].

Таким чином, на основі проведеного кримінологічного аналізу спеціально-кримінологічного запобігання злочинам перейдемо до визначення спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами – це проведення державними органами, громадськими об'єднаннями й окремими громадянами заходів спрямованих на виявлення та усунення або нейтралізацію детермінантів, які формують особисту чи масову маргінальність окремих осіб або груп населення та мають своєю спеціальною метою запобігання злочинам шляхом недопущення реалізації маргінальних властивостей окремих груп

осіб (мігрантів, наркоманів, алкоголів, бездомних тощо).

Об'єктом спеціально-кримінологічного запобігання є: детермінанти, що формують індивідуальну чи масову маргіналізацію; обставини маргіналізаційної ситуації та процес маргіналізації.

Як засвідчує практика, суб'єктом правоохоронної діяльності виступає держава через свої представницькі, виконавчі, судові органи і прокуратуру, а також громадські організації та об'єднання. Виходячи з цього суб'єктом діяльності щодо запобігання злочинам можуть бути визнані орган, організація, окрема особа, які у цій діяльності виконують хоча б одну з таких функцій щодо заходів запобігання: організація, координація, здійснення або безпосередня причетність до здійснення. Інші, зокрема забезпечуючи, заходи (навчання, видання літератури, підготовка рекомендацій, фінансування тощо) не дають функціональних підстав поширювати на їхніх виконавців термін «суб'єкт» віктимологічного запобігання злочинам.

На думку Бандурки О. М. та Кудрявцева В. М., у загальному вигляді до системи суб'єктів запобігання злочинам належать органи і служби, які:

- визначають політику захисту прав і свобод людини і громадянина, жертв злочинних посягань, віктимологічні засади запобігання, основні його напрями, завдання, форми і методи;
- здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення запобігання;
- виявляють криміногенні фактори, що їх обумовлюють;
- безпосередньо реалізують заходи з реагування на окремі злочини [5, с. 100; 6, с. 283-284;].

На основі проведеного аналізу, можна запропонувати наступну структуру суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами, зокрема:

1) державні органи, які визначають державну політику у сфері захисту прав і свобод людини та жертв злочинів, боротьби (у тому числі і запобігання злочинам) зі злочинністю;

2) державні органи, які здійснюють координацію діяльності у сфері протидії злочинності та запобігання злочинам;

3) державні органи, які здійснюють правоохоронну діяльність у сфері боротьби зі злочинністю;

4) органи, діяльність яких напряму не пов'язана із запобігання злочинам, водночас їх діяльність безпосередньо впливає на усунення причин та умов злочинів та захисту жертв злочинів.

Спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, що здійснюється правоохоронними органами – це специфічна діяльність цих суб'єктів направлена на проведення комплексу спеціальних заходів запобігання злочинам або окремих видів злочинів нетрадиційним шляхом, перш за все

орієнтованих на виявлення окремих осіб і груп ризику з підвищеним ступенем маргіналізації й вплив на них, з метою відновлення або активізації їх захисних властивостей та подальшої демаргіналізації; недопущення, усунення чи нейтралізацію (спільно з іншими суб'єктами цієї діяльності) детермінаційного комплексу маргінальності; участь у розробці або вдосконалення у практичній діяльності вже наявних спеціальних видів, форм і методів підвищення захисних можливостей потенційних жертв (осіб-маргіналів) злочинів.

На наш погляд, спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами більшою мірою пов'язане із соціальним запобіганням, залежить від його стану, ніж власне кримінологічне.

На даний час, особливого значення набуває спеціальне запобігання злочинам, зважаючи на зниження можливостей загальносоціального запобігання злочинам. Більш того, такі органи Національної поліції, як карний розшук, органи превентивної діяльності, використовують при застосуванні спеціальних запобіжних заходів сили, засоби та методи, котрі ніякі інші державні органи не мають [7].

Водночас, незважаючи на прийняті нормативно-правові акти щодо діяльності Національної поліції України, такі як: Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580 [8]; Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [9]; Положення про Департамент патрульної поліції, затверджене наказом Національної поліції України від 6 листопада 2015 р. № 73 [10], Положення про Департамент превентивної діяльності, затверджене наказом Національної поліції України 27 листопада 2015 року № 123 [11], залишається не повною мірою врегульованою організація превентивної діяльності Національної поліції України загалом, так і ювенальної превентивної діяльності зокрема [12, с. 75]. На сьогодні відсутнє Положення про організацію превентивної діяльності підрозділів Національної поліції України, яке б передбачало чітку інструкцію з організації діяльності превентивної служби Національної поліції України, їх взаємодії з іншими державними та громадськими органами, завдання, функції та тактику дій щодо організації превентивної діяльності різних підрозділів Національної поліції України, а також Положення про Управління ювенальної превенції.

Відповідно до Положення про Департамент превентивної діяльності, затвердженого наказом Національної поліції України 27 листопада 2015 року № 123 [11], у структурі Національної поліції України створено Департамент превентивної діяльності.

Департамент превентивної діяльності у межах компетенції реалізує державну політику у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, безпеки

дорожнього руху, організації роботи дозвільної системи, превентивної та профілактичної діяльності, запобігання та припинення насильства в сім'ї [13].

Спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, що вчиняються маргінальними групами – це специфічна діяльність служб і підрозділів Національної поліції з ужиття комплексу спеціальних заходів запобігання злочинам, спрямована на:

а) виявлення осіб з підвищеним рівнем маргінальності з метою зміни поведінки, активізації їх захисних властивостей і подальшої демаргінальності (індивідуально-профілактичне запобігання);

б) недопущення, усунення або нейтралізація комплексу детермінації маргінальності (спільно з іншими суб'єктами в межах здійснення загальнозапобіжної діяльності);

в) участь у розробленні або вдосконаленні наявних спеціальних видів, форм і методів підвищення охоронно-захисних можливостей потенційних осіб-маргіналів від злочинних посягань.

У рамках спеціально-кримінологічного запобігання злочинам як системи заходів впливу на процеси детермінації злочинності, що стосуються окремих соціальних груп, що характеризуються підвищеною ймовірністю вчинення злочинів, з метою забезпечення максимальної ефективності спеціально-кримінологічної запобіжної діяльності необхідно визначити коло заходів, спрямованих на запобігання злочинам, вчинених саме маргінальними особами.

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинам, вчинених дітьми-маргіналами.

Згідно із Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [14] до спеціальних державних органів, на які покладаються завдання запобігання злочинам серед осіб віком до 18 років, сьогодні віднесено: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері сім'ї та дітей, відповідні структурні підрозділи обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад; уповноважені підрозділи органів Національної поліції; приймальники-розподільники для дітей органів Національної поліції; школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я; спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України; притулки для дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка).

Запобігання злочинам, що вчинюються дітьми включає в себе систему методів, форм та заходів профілактичної діяльності, яка належить до більш широкої соціальної діяльності та є одним з основних напрямів протидії злочинності в цілому. Саме тому реформи, що проводяться в державі, повинні бути спрямовані, перш за все, на захист прав і законних інтересів дітей та запобігання їх правопорушенням. Реалії сьогодення, від яких насамперед потерпають діти, є дуже несприятливими. Це вимагає від суспільства і держави вжиття нагальних заходів для виправлення становища, адже майбутнє України багато в чому визначається тим, яким є і яким стане її молоде покоління. Якщо діти будуть викинуті на узбіччя виробничого й духовного життя, то майбутнього в такої держави немає. Ось чому в Конституції України (ст. 51) проголошується, що «сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою».

Важливою ланкою попередження корисливих правопорушень дітей повинні стати соціальні служби. Згідно з Порядком взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах» (2013 р.), визначено механізм взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги, та суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю (далі - суб'єкти) під час здійснення ними заходів щодо виявлення сімей з дітьми, що можуть потрапити у складні життєві обставини, надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах [15].

Соціальний супровід передбачає: здійснення соціальної допомоги, надання соціальних послуг та соціальної реабілітації відповідно до потреб особистості та характеру самих проблем; соціальне виховання, що включає створення умов та проведення заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування соціально-позитивних ціннісних орієнтацій; психологічну, соціальну та юридичну підтримку, призначенням якої є надання професійної посередницької допомоги у розв'язанні різноманітних проблем; консультування, у процесі якого виявляються основні напрями подолання складних життєвих обставин; збереження, підтримку і захист здоров'я сім'ї чи особи, сприяння у досягненні поставленої мети і розкритті їх внутрішнього потенціалу тощо.

Таким чином, система запобігання злочинам, що вчиняються дітьми маргіналами повинна складатися із трьох основних ланок: профілактики загальносоціальної, загальнокримінологічної та індивідуальної, у тому числі – психокорекційної. Сьогодні вона реалізується як реагування на дитячу злочинність, а не її запобігання. Не є також адекватними зусилля щодо виявлення функціонально-неспроможних родин та заходи щодо впливу на батьків як опікунів власної дитини.

Індивідуальна профілактика реалізується у формі суто вторинної: постановка дітей, які вчинюють правопорушення, на внутрішньошкільний облік та на облік у органи Національної поліції України. Загалом ані загальноосвітні школи, ані територіальні органи влади не опікуються практичним вирішенням даної проблеми, а наявний правовий базис складає лише підґрунтя для формування ефективної системи запобігання.

Розглядаючи спеціальні заходи запобігання злочинам, вчинених особами без певного місця проживання, що займаються жебрацтвом, а також, які не мають постійного джерела доходів, необхідно у першу чергу звернути увагу на законодавче забезпечення спеціально-кримінологічної діяльності по відношенню до цієї категорії маргіналів, яка регламентується лише Законом України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [16]. Звісно ж, що правове забезпечення спеціально-кримінологічної діяльності стосовно до зазначених категорій маргіналів на сьогоднішній день є і неактуальним, і недостатнім. Крім того, навіть діючі закони і підзаконні акти, спрямовані на мінімізацію або недопущення маргіналізації населення, а також запобігання вчинення злочинів маргінальними особами на практиці реалізуються неохоче, або їх застосування викликає певні труднощі.

На сьогодні ліквідовані у структурі Міністерства охорони здоров'я центри соціальної адаптації, тому доцільно їх відновлення та розширення мережі спеціалізованих установ для осіб без певного місця проживання, які займаються бродяжництвом та жебрацтвом.

Спеціально-кримінологічними заходами запобігання є надання соціальної допомоги та підтримки зазначеним категоріям маргіналів, до яких відносяться:

– забезпечення зайнятості населення за допомогою надання сприяння послуг державними і приватними організаціями у сфері захисту від безробіття, нелегальної трудової міграції, у тому числі в пошуку підходящої роботи, безкоштовних консультацій, безкоштовних інформаційних послуг, можливості професійної перепідготовки та перенавчання; забезпечення психологічної та соціальної підтримки безробітним; направлення громадян на громадські роботи, а також їхнє тимчасове працевлаштування; здійснення своєчасних соціальних виплат громадянам, визаним у встановленому порядку безробітними; організації альтернативної цивільної служби; здійснення контролю та нагляду за дотриманням трудового законодавства, законодавства про зайнятість населення тощо (Управління праці та соціального захисту населення районних державних адміністрацій);

– для осіб, які не мають постійного місця проживання та займаються бродяжництвом і жебрацтвом, необхідно надання тимчасового місця перебування, сприяння у соціальній адаптації;

надання соціальної, медичної, психологічної та іншої допомоги, у тому числі оформлення документів, що засвідчують особу, отримання поліса обов'язкового медичного страхування, при необхідності – проходження медико-соціальної експертизи, надання юридичної консультації (Міністерство соціальної політики).

Наявність проблем у боротьбі з нелегальною міграцією, негативні наслідки, які має цей процес в Україні, потребують вироблення ефективних шляхів протидії в сучасних умовах, зокрема: вдосконалення і в подальшому системний підхід в діяльності центральних органів виконавчої влади до виконання завдань на державному рівні; виявлення та перекриття найбільш небезпечних каналів міграції в Україну шляхом удосконалення візової політики та якості прикордонного контролю; припинення в'їзду до країни нелегальних мігрантів на ділянці кордону з Росією, Білоруссю, Молдовою; виявлення та викриття на території України злочинних угруповань, що займаються організацією переправлення нелегальних мігрантів, виготовленням і забезпеченням їх підробленими документами; визначення порядку надання транспортних послуг громадянам з країн походження найбільшої кількості нелегальних мігрантів; створення дієвого механізму видворення нелегальних мігрантів до місць їх постійного проживання або до країн, звідки вони прибули [17]; регулярне проведення «круглих столів» і зустрічей працівників НП України, СБ України, ДПС України з колективами підприємств і організацій, де працюють іноземні громадяни, з метою роз'яснення їм чинного законодавства з питань правового статусу і правил перебування в Україні, виступи в засобах масової інформації з даної проблематики; поновлення діяльності й забезпечення керівництва добровільними народними дружинами, загонами самозахисту, козачими формуваннями тощо; регулярне проведення серед населення прикордонних районів навчання з питань запобігання нелегальній міграції, надання відповідної методичної і практичної допомоги; аналіз практики застосування адміністративних стягнень стосовно нелегальних мігрантів при їх затриманні прикордонниками, утриманні та видворенні за межі України; встановлення контролю за перетином кордону України поза пунктами пропуску; недопущення в'їзду без митного догляду, за чужим паспортом із заміною фотокартки, залишення в країні після закінчення терміну візи тощо; виявлення осіб, які контрабандним шляхом переправляють нелегалів через державний кордон на окремих його ділянках, а також здійснюють пошук «клієнтів»; виявлення і нейтралізація осіб, які відбирають «клієнтів» в Україні та інших країнах «на замовлення» для секс-бізнесу, незаконного усиновлення дітей, постачання дешевої робочої сили і т.ін.; за допомогою Інтерполу виявлення та нейтралізація угруповань, що займаються переправленням мігрантів за кордон і являють собою

транснаціональні злочинні структури, за допомогою яких забезпечуються в'їзд-транзит-вїзд і передача мігрантів «колегам» у країнах Західної Європи; виявлення та нейтралізація діяльності фірм та організацій, що належать землякам іноземців і надають послуги мігрантам для їх незаконного перебування в Україні; встановлення контролю за так званим етнічним бізнесом, навколо якого формуються цілі квартали нелегалів; здійснення перевірки місць накопичення мігрантів, де вони мають можливість отримувати фальшиві документи, міняти провідників і вид транспорту; здійснення перевірки транспортних засобів на КПП з метою виявлення спеціальних схованок для перевезення нелегалів, у тому числі вантажівок, опломбованих митницею; припинення та нейтралізація способів міграції, віднесених до легальних форм транспортування осіб, які в подальшому переходять на нелегальне становище; розроблення науково-обґрунтованої концепції комплексної системи боротьби з незаконною міграцією; здійснення поступової систематизації національного міграційного законодавства в рамках формування Міграційного кодексу України, яким будуть врегульовуватися всі питання міграції [18];

– створення в рамках розвитку єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами реєстру для автоматизованої обробки заяв, прийняття рішень про надання (відмову в наданні), продовження (відмову в продовженні) або скасування наданих посвідок на тимчасове та постійне проживання; розширення наукових досліджень (як теоретичних, так і прикладних) з актуальних питань боротьби з нелегальною міграцією та пов'язаною з нею злочинністю; в системі фахової підготовки працівників правоохоронних органів (МВС України, СБ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Державної податкової адміністрації України, Державної митної служби України) доповнити навчальні програми і плани вивченням спецкурсів, пов'язаних з набуттям практичних навичок протидії нелегальній міграції.

До числа спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинам, що вчиняються маргіналами варто віднести і заходи запобігання алкоголізму, наркоманії та інших захворювань, що роблять істотний вплив на маргіналізацію відповідних осіб.

Беручи до уваги постійне збільшення числа осіб, хворих на хронічний алкоголізм та наркоманію, а також вплив цих явищ на злочинність доцільно, по-перше, спрямувати їх на обов'язкове лікування за рішенням суду (безумовно при наявності необхідних на те підстав); по-друге, вирішити питання про створення лікувально-виховних установ для осіб хворих на алкоголізм, наркоманію при Міністерстві юстиції України або Міністерстві охорони здоров'я.

Робота по виявленню осіб, які ведуть аморальний спосіб життя, повинна будуватися залежно від того, до якої умовної групи – «явні» чи «приховані» – вони належать. «Явні» – це ті, які постійно перебувають на виду, і до них, у першу чергу, належать непрацюючі та молодь, яка не навчається, п'яниці, наркомани, які стоять на обліку в органах охорони здоров'я та поліції. «Приховані» – це ті, які маскують свій спосіб життя. До них, насамперед, належить гомосексуалісти, люди з іншими статевими збоченнями, інші статеві спотворці (наприклад, педофіли), повії тощо.

Практика засвідчує, що першою категорією осіб найчастіше займаються дільничні офіцери поліції, на частку яких припадає 70-80% виявлених осіб. Для другої ж категорії характерна латентність – тільки кожний 8-й з цих правопорушників потрапляє в поле зору органів поліції. У зв'язку з цим працівникам поліції треба здійснювати заходи щодо виявлення та ліквідації місць розпусти, встановлення й притягнення до відповідальності осіб, які займаються звідництвом, гомосексуалізмом, проституцією і наркоманією, а також розшуку осіб, які ухиляються від лікування венеричних захворювань.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене наголосимо, на необхідності введення до правоохоронних органів офіційного статистичного обліку маргінальних груп, що дозволить побачити реальну картину щодо вчинення ними злочинів, зміни щодо їх спрямованості, визначити найбільш криміногенні категорії серед цих груп осіб, на основі чого впроваджувати адекватні заходи запобігання.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Поняття і зміст спеціально-кримінологічного запобігання злочинам. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2016. № 2 (13). С. 98–108.
2. Кримінологія: навч. посібник / О. М. Джуца, В. В. Василевич, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. О. М. Джуці. Київ: Атіка, 2009. 312 с.
3. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 2011. 120 с.
4. Голіна В. В. Поняття і структура спеціально-кримінологічного запобігання злочинності. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5-ти т. Т. 5: Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні / за заг. ред. В. В. Сташиса. Харків: Право, 2008. С. 357-400.
5. Бандурка А. М., Давиденко Л. М. Преступність в Україні: причини і протидія: монографія. Х.: Основа, 2003. 368 с.
6. Кудрявцев В. Н., Эминов В. Е. Кримінологія: учебник. 3-е изд. испр. и доп. М.: Юрист, 2007. 734 с.
7. Джуца А. О. Характеристика системи заходів віктимологічної профілактики, що

здійснюють підрозділи Національної поліції України. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2017. № 1 (15). С. 83–92.

8. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580: за станом на 7 трав. 2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

9. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p/paran9#n9>.

10. Положення про Департамент патрульної поліції: наказ Національної поліції України від 06 лист. 2015 р. № 73. Верховна Рада України. URL: <http://patrol.police.gov.ua/ru/faq/normatyvno-pravova-baza-diyalnosti-patruno-yi-politsiyi/>.

11. Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України: наказ Національної поліції України 27 листоп. 2015 р. № 123. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p/paran9#n9>.

12. Сюрвачик В. Г. Напрями вдосконалення ювенальної превентивної діяльності Національної поліції. Захист прав людини в контексті реформування підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: зб. тез доп. круглого столу (Київ, 1 черв. 2017 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 167 с. С. 74–77.

13. Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2162814>.

14. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон від 24 січ. 1995 р. № 20/95-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/20/95-%D0%B2%D1%80>

15. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах: постанова Кабінету Міністрів України від 21 листоп. 2013 р. № 895. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/895-2013-%D0%B0%D1%80>

16. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон від 2 черв. 2005 р. № 2623-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>

17. Нелегальна міграція та політика держави щодо її протидії: фондова лекція з дисципліни «Міграційне право». М-во внутр. справ України. Нац. акад. внутр. справ. Кафедра адмін. діяльн. К., 2014. 38 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ad/lectures/pr_otudiya-nel_migr.docx

18. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 лип. 2017 р. № 482-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>